

מלבי"ם פרשת בשלח

שמות פרק טו, כב-כו

(כב) וַיֹּסֶע מֹשֶׁה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּם־סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל־מִדְבַר־שׁוּר וַיִּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת־יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא־מָצְאוּ מַיִם: (כג) וַיָּבֹאוּ מִרְתֵּה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתֵּת מַיִם מִמֶּרְהָ כִּי מָרִים הֵם עַל־כֵּן קָרָא־שְׁמָהּ מֶרְהָ: (כד) וַיִּלְנוּ הָעָם עַל־מֹשֶׁה לֵאמֹר מִה־נִּשְׁתָּה: (כה) וַיִּצְעַק אֶל־ה' וַיֹּרְהוּ ה' עֵץ וַיִּשְׁלַח אֶל־הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם שָׁם שָׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסָּהוּ: (כו) וַיֹּאמֶר אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹלוֹ ה' אֶל־הַיָּד וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהֶאֱזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל־חֻקָּיו כָּל־הַמְחֻלָּה אֲשֶׁר־שָׁמַתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא־אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי ה' רֹפְאֶךָ:

מלבי"ם שמות פרק טו

(כב) השאלות (כב - כז)... ומ"ש אם תשמעו בקולי כל המחלה וכו' לא אשים עליך. מה זה רבותא למה ישים עליהם, ואם לא ישים עליהם את המחלה למה צריך שירפא אותם...

מלבי"ם שמות פרק טו

(כו) ויאמר אם שמוע תשמע וכו' כל המחלה וכו'. כי המחלה ששם במצרים לא היתה מחלה טבעיית רק נסיית שבא בסבת חולי נפשם, שע"י חולי נפשם במעשים רעים ומשוקצים, הכה ה' אותם בתחלואים יוצאים מגדר הטבע שאין להם רפואה, כי תחלואים טבעיים רובם יש להם רפואה, ואם ישמעו לקול ה' ולמצותיו וחוקיו שהודיע להם, שהוא העץ שהורה ה', ימתקו המים הרעים, ר"ל חולי נפשם, ולא יוכו עוד בתחלואי מצרים, שעד עתה דבקו במדוי מצרים הרעים ע"י שהלכו בדרכם הנשחת ולא היתה רפואה לחלים בדרך הטבע, כי אני ה' רפאך, ברפואה שלמעלה מן הטבע כמו שנרפאו המים ע"י עץ מר. והנה מדוי מצרים אין להם רפואה כמ"ש יככה ה' בשחין מצרים אשר לא תוכל להרפא, אבל בישראל הקדוש ברוך הוא מקדים תמיד רפואה למכה, שזה נכלל במ"ש כי אני ה' רפאך, ר"ל שלפני המכה אקדים תמיד הרפואה, והטעם בזה כשהשם מכה את מצרים תכלית המכה הוא כדי להכות לא כדי לרפאות, אבל כשמכה את ישראל, אין המכה למען הכות, רק כדי לרפאות חולי נפשם, וה"ז דומה כרופא הבא להקיז דם שמכין תחלה הסממנים והתרופות לעצור את הדם, כן יקדים ה' תמיד רפואה למכה, וז"ש שכל המחלה אשר שמתי במצרים שהיה תכליתה כדי להכות, לא אשים עליך, כי אם אכה אותך, יהיה זה מצד שאני ה' רפאך, יהיה זה לרפואה אל חולי הנפש. והנה הודיע להם שהתורה והמצות שצוה ה' לבני ישראל לא היו הצווים כדרך האדון המצוה אל עבדו, רק כדרך הרופא המצוה את החולה, רצוני שהאדון המצוה אל עבדו באו הצווים לצורך האדון המצוה שיעבוד עבודתו, ואם יעבור על פקודתו ויעניש אותו, אין העונש מקושר עם חטאו, רק העונש תלוי ברצון האדון וחרון אפו בו על שלא עבד עבודתו הראוי, אבל הרופא המצוה את החולה באו הצווים לצורך החולה שנצטוה, ואם יעבור על פקודתו העונש רצוף בהחטא עצמו לא בהרופא, וכן המצות שצוה ה' אותנו אינם לצרכו רק לצרכנו לרפאות חולי נפשנו, ואם נעבור על מצותיו העונש רצוף בהעברה עצמה, וז"ש אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך, [שכבר בארתי שיש הבדל בין שמע בקול ובין שמע לקול, ששמע בקול הוא קבלת הדברים, ושמע לקול מציין ששומע לשכל מליון], ר"ל שתשמע מצד שתראה שהמצות הם להנאתך ולטובתך, ותעשה הישר בעיניו מצד שהוא הישר והטוב ובזה תאזין למצותיו, שהם המצות שיש להן טעם, ושמרת כל חקיו הם אלה שאין להם טעם, אז תרויח כי כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך, כי המצות והחקים הם ארוכה ומרפא שלא ידבקו בך מדוי מצרים הרעים שהיית עלול להם, כי אני ה' רפאך, במצות שאני נותן לפניכם איני כאדון המצוה אל עבדו לצרכו, רק כרופא שצוויי בהנהגת החולה הם לצורך החולה, וכששומע אל הרופא יהיה בריא אולם, וכשממרה מצותיו הכין לו כלי מות: